

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

İzmir Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu

**27. Dönem 4. Yasama Yılı
2021**

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

1. GİRİŞ

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 17 Ekim 2018 tarihli toplantısında kurulmasına karar verilen Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu, 28 Haziran 2021 tarihinde İzmir Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde ve İzmir Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunmuştur. İncelemeye Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu Başkanı ve Afyonkarahisar Milletvekili İbrahim YURDUNUSEVEN, Ankara Milletvekili Ali Haydar HAKVERDİ, Diyarbakır Milletvekili Oya ERONAT, İzmir Milletvekili Sevda ERDAN KILIÇ, Mersin Milletvekili Fatma KURTULAN ve Van Milletvekili Osman Nuri GÜLAÇAR ile Komisyon uzmanları Taner GEÇMEZ ile Ahmet KAYMAZ iştirak etmiştir.

2. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

Dünyada ve ülkemizde insan haklarına saygı, bu konudaki gelişmelerin izlenmesi suretiyle uygulamaların bu gelişmelere uyumunun sağlanması ve başvuruların incelenmesi amacıyla kurulan İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 5/12/1990 tarihli ve 3686 İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu uyarınca görevleriyle ilgili olarak bakanlıklar ile genel ve özel bütçeli dairelerden, mahalli idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan bilgi isteme ve buralarda inceleme yapma ve ilgililerini çağırıp bilgi alma yetkisine sahiptir (m. 5). Komisyon, incelemelerini kendisi yapabileceği gibi alt komisyonlar kurmak suretiyle de yapabilmektedir (m. 6).

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde yukarıda zikredilen hükümler uyarınca kurulan Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu, mevzuat ve uygulamadan kaynaklanan insan hakları ihlallerinin incelenmesi amacıyla ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemelerde bulunmaktadır.

Alt Komisyon hem uluslararası hukuk hem de iç hukuk düzenlemelerini göz önünde bulundurmak suretiyle yaptığı incelemelerde; tespit ettiği ihlal ve sorunların giderilmesi ve ihlal veya sorun yaşanmayan alanlarda ise mevcut koşul ve imkânların daha da iyileştirilmesi için atılması gereken adımlarla ilgili olarak ulaştığı sonuçları, doğrudan ilgisi olması hasebiyle Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü başta olmak üzere diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşmaktadır.

Alt Komisyon, yapılan incelemelerde ceza infaz kurumu görevlilerinin sorunlarını da yerinde incelemek suretiyle bütüncül bir yaklaşımla sorunların tespitine ve çözümüne ilişkin öneriler ve girişimlerde bulunma imkânına sahip olmaktadır.

3. İLGİLİ DÜZENLEMELER

Alt Komisyon, incelemelerin Anayasa başta olmak üzere konuyla ilgili uluslararası ve iç hukuk düzenlemelerinin ışığında yapılmasına büyük önem vermektedir. Yapılan incelemelerde; Anayasa, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan diğer alt düzenlemeler ile Birleşmiş Milletlerin 13 Mayıs 1977 tarihli “*Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar*”, 9 Aralık 1988 tarihli “*Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü*” 14 Aralık 1990 tarihli “*Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler*”; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11 Ocak 2006 tarihli ve (2006)/2 nolu “*Hükümlülerin İyileştirilmeleri İçin Standart Asgari Kuralların Avrupa Metni*” (Avrupa Cezaevi Kuralları), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı ve ilgili diğer mevzuatı dikkate alınmaktadır.

4. İNCELEMELERDE İZLENEN USUL

A. Genel Olarak

Ceza infaz kurumlarında gerçekleştiği iddiasıyla İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna yapılan başvurular, inceleme öncesinde komisyon uzmanları tarafından gerek ceza infaz kurumu tipi gerek ihlal iddiası temelinde sınıflandırılmakta ve yapılan incelemelerde öncelikle göz önünde bulundurulmaktadır. Ayrıca 14/6/2001 tarihli ve 4681 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanununun 6. maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi uyarınca tanzim edilerek İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna gönderilen ve komisyon uzmanları tarafından sınıflandırılarak özetlenen raporlar da yapılan inceleme ve değerlendirmelerde göz önünde bulundurulmaktadır.

Ceza infaz kurumlarında yapılan incelemelerde öncelikle infaz kurumuyla ilgili bilgilendirme toplantısı yapılmaktadır. Bu kapsamda yapılan ve ceza infaz kurumlarından sorumlu İzmir Cumhuriyet Başsavcısı Kamil Erkut GÜRE, Ceza ve Tevkifevleri Genel

Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcısı Mehmet YILMAZ ve diğer yetkililerin de katıldığı bilgilendirme toplantısında ceza infaz kurumları hakkında açıklamalarda bulunulmuş ve sorulan sorularla ilgili bilgi verilmiştir.

Bilgilendirme toplantısının akabinde Alt Komisyon, 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunulmuştur.

Yukarıda zikredilen kurumlarda yapılan incelemelerde rastgele seçilen koğuşlarda barındırılanların şikâyet ve talepleri, Covid-19 salgını tedbirleri de göz önünde bulundurulmak suretiyle ceza infaz kurumundan herhangi bir yetkili ve görevli nezareti olmaksızın dinlenmiştir.

B. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna Yapılan Başvurular

İnceleme yapılan ceza infaz kurumlarından 27. yasama döneminin başından incelemenin yapıldığı güne kadar İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna; genel olarak sağlık sorunlarıyla yeterince ilgilenilmemesi, tedavilerin geç veya hiç yaptırılmaması, Covid-19 salgını kapsamında yeterli önlem alınmaması, nakil taleplerinin yerine getirilmemesi, kurum personeli tarafından keyfi tutum ve davranışlarda ve kötü muamelede bulunulduğu, sıcak ve soğuk su konusunda sorun yaşandığı, hükümlü ve tutukluların sosyal faaliyetlerden ve iletişim imkânlarından yararlanılmadığı, fiziki koşulların yetersizliği ve tutuksuz yargılanma talepleri konularında başvurularda bulunulmuştur.

Yapılan başvurulardan bir kısmı özellikle tutukluluk sürelerinin uzun veya tutuklama kararlarının haksız olduğu dolayısıyla tutuksuz yargılanma taleplerine ilişkindir. Söz konusu başvurular, Anayasanın 138. maddesi kapsamında yargı organlarının görev alanına girdiğinden ilgililere, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından herhangi bir işlem yapılamayacağı bilgisi verilmiştir.

Diğer başvurular ise ilgisine göre uygun görülen kurumlara gönderilmiş ve yapılan inceleme sonucunda Komisyonumuza gönderilen cevaplar çerçevesinde işlem tesis edilmiştir.

5. İNCELEMELER

A. CEZA İNFAZ KURUMU HAKKINDA BİLGİLENDİRME

a. Genel Olarak Kampüs Hakkında Bilgilendirme

İzmir/Aliağa Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; Aliağa Kapalı Ceza İnfaz Kurumları yerleşkesi içerisinde bulunan toplamda 45.000 metrekare alandan oluşmaktadır. Kurum arazisi içerisinde kurum ana binası, jeneratör odası, ziyaretçi kayıt kabul binası yer almaktadır. Kurum ana binası çevresinde ihata duvarı bulunmaktadır. İhata duvarı yüksekliği 5 metredir. Kurum binası çevresinde 4 adet dış güvenlik personeli jandarma nöbetçi kulesi bulunmaktadır. Ceza İnfaz Kurumu 2 katlı ve 3 bloktan oluşmaktadır. Bloklardan ikisi hükümlü ve tutukluların barınması için (C, D Bloklar), bir blok ise idari hizmetlerin yürütülmesi amacıyla hazırlanmıştır. Bloklarda bulunan havalandırmalarda 5 metre yüksekliğinde ihata duvarının üzerinde sensörlü teller mevcuttur. Kuruma giriş çıkışlar idare giriş kapısından yapılmakta olup, ayrıca mahkûm giriş kapısı, mutfak giriş kapısı olmak üzere ceza infaz kurumuna giriş 3 ayrı kapıdan yapılmaktadır. Ayrıca bu kapılar haricinde ana bina içerisinde çöp çıkışları için bir adet çöp çıkış kapısı mevcuttur. İdare binası iki katlı olup hükümlü ve tutukluların bulunduğu bloklarla bağlantısı bulunmamaktadır. Bu bölüm hizmet servis büroları, kurum personelinin kullandığı yemekhane, toplantı salonu, personel odalarından oluşmaktadır. Ana bina yapısı: İki katlı olarak oda sistemine göre inşa edilmiş tek kişilik odalar olmak üzere kapasitesi 80 kişidir. Kurum kaloriferli olup ısınma ve sıcak su sistemi İzmir Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından doğalgaz ile sağlanmaktadır.

b. 2 No.lu T Tipi Ceza Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

İzmir 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, hükümlü ve tutukluları barındırmak, ıslah etmek ve topluma yeniden kazandırmak amacıyla 20/12/2011 tarihli Bakan oluruyla İzmir İli, Aliağa İlçesi, Yenişakran Beldesi, Bahçedere Köyü Mevkii 128 ada, 31 parsel toplam 500.000 m2 alanın 1.676 m2 alanı yola terk edilmiş mülkiyeti Hazineye ait arazisi üzerine kurulu Aliağa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünün içerisinde kurulmuştur. 14 kişilik 61 oda, 10 kişilik 8 oda, 12 kişilik 2 geçici oda, 6 kişilik 1 engelli odası ve 1 kişilik 18 odadan olmak üzere toplam 982 kişi kapasiteli olarak planlanmış olup, 10 ve 14 kişilik odalar dubleks olarak yapılmıştır.

Kurumda 16/06/2021 tarihi itibariyle 371 hükümlüsü Covid – 19 izinde olup toplam genel mevcut 1836’dır.

c. 3 No.lu T Tipi Ceza Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Aliağa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü 19.055 metrekarelik bir alan üzerine inşa edilmiştir. İzmir 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 20.12.2011 tarihli bakanlık oluru ile kurulmuştur. İki katlı olarak oda sistemine göre inşa edilmiş 1,2,3,6,10,14 kişilik odalar olmak üzere kapasitesi 926 kişidir. Kurum kaloriferli olup ısınma ve sıcak su sistemi İzmir Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından doğalgaz ile sağlanmaktadır.

Kurumda 16/06/2021 tarihi itibariyle genel mevcut 1.760 hükümlü ve tutuklu olup hazır mevcut 1426’dır.

d. Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

İzmir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 01/02/2012 tarihinde hizmete açılmış olup; 08/02/2012 tarihinde hükümlü kabulüne başlamıştır. Aliağa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde bulunan 8 ceza infaz kurumu içerisindeki tek kadın kapalı ceza infaz kurumudur. İzmir şehir merkezine 80 km uzaklıkta bulunan Kurumumuz, 31.590 metrekare kapalı alana sahiptir. İzmir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; idare binası ve 774 hükümlünün bulunduğu 3 katlı binadan oluşur.

İzmir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünün 16/06/2021 tarihi itibarıyla güncel hükümlü ve tutuklu mevcudu 774’tür. Annesinin yanında kalan 0-6 yaş çocuk sayısı ise 34’tür.

e. Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu toplamda 43.350 metrekare olup, 23,650 metrekare kapalı ve 19,750 metrekare açık alandan oluşmaktadır. Kurumun kapasitesi 360 kişidir.

Kurumda 16/06/2021 tarihi itibariyle 80 hükümlü covid-19 iznindedir. Hazır bulunan hükümlü sayısı 46 ve tutuklu sayısı 195 olmak üzere toplam hükümlü ve tutuklu sayısı 321’dir.

f. Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Kurum; 25/08/2015 tarihinde hükümlü ve tutuklu kabul etmeye başlamıştır. 16/06/2021 tarihi itibari ile kurumda 744 hükümlü ve 540 tutuklu olmak üzere hastane dahil toplam 1284 kişi barındırılmaktadır.

B. CEZA İNFAZ KURUMLARINDA YAPILAN İNCELEMELERDE HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER VE ULAŞILAN SONUÇ VE TESPİTLER

Yukarıda bahsedilen bilgilendirme toplantısının ardından Alt Komisyon, 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunmuştur. Yapılan incelemelerde koğuşlardan rastgele seçilen hükümlü ve tutuklular, Covid-19 tedbirleri kapsamında açık alanlarda yahut kapalı spor salonlarında ceza infaz kurumu görevlilerinin nezareti olmaksızın dinlenmiştir.

a) İzmir 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Kurumda bulunan hükümlü ve tutuklular tarafından;

Cezaevine ilk girişte yapılan aramanın mevzuata uygun olarak gerçekleştirildiği,

Koğuşlarda kapasite üzerinde hükümlü ve tutuklu barındırıldığı ve buna bağlı olarak yerde yatan hükümlü ve tutukluların olduğu,

Zaman zaman su kesintileri yaşanmakla beraber son dönemlerde böyle bir problemle karşılaşılmadığı,

Yemeklerin genel olarak besleyici olduğu ve yeterli miktarda verildiği,

Covid-19 salgını döneminde genel olarak sağlık hizmetine ve dış doktoruna gitmekte sorunlarla karşılaşıldığı, doktora sadece acil durumlarda gidilmesine izin verildiği, bir koğuşun uyuz hastalığına yakalandığı ancak doktora çıkarılmadıkları ve görevlilerin koğuşa ilaç bırakıp gittiği,

Covid-19 salgını nedeniyle hükümlü ve tutuklulara ölüm izninin kullandırılmadığı ve bu uygulamanın da mağduriyete neden olduğu,

Verilen kitap sayısının az olması nedeniyle kitap temini konusunda sorunlar yaşandığı,

İstedikleri gazeteleri alabildikleri ve yayın listesinde yer alan kanallardan genel olarak memnun oldukları,

Kurum idaresine verilen dilekçelere tatmin edici cevapların verilmediği,

İnfaz koruma memurlarının kendilerine kaba davrandıkları,

20 dakika telefon hakkı ile 45 dakika kapalı görüş haklarını tam olarak kullandıkları,

şeklinde şikayet, beyan ve taleplerde bulunulmuştur.

b) İzmir 3 No.lu T Tipi Ceza İnfaz Kurumu

Kurumda bulunan bir grup hükümlü ve tutuklu tarafından;

14 kişilik koğuşta 26 kişi kalındığı,

Cezaevine ilk girişte yapılan aramanın mevzuata uygun olduğu ve yapılan aramadan rahatsız olunmadığı ancak bir tutuklunun Kuruma ilk geldiğinde personel tarafından darp edildiği,

Zaman zaman su kesintileri yaşanmakla beraber, son dönemlerde böyle bir problemle karşılaşılmadığı,

Yemeklerden genel olarak memnun olunmadığı, çok sık mercimek ve bezelye yemeği verildiği ve verilen yemek ve ekmek miktarının da az olduğu,

Covid-19 salgınından dolayı revire çıkmanın çok zor olduğu ve reçeteli ilaçların dahi zaman zaman verilmediği,

Kurum dışındaki hastanelerde de muayene esnasında kelepçenin takılmadığı,

İstenilen gazetelerin verildiği, yayın listesindeki kanallara sinema ve belgesel kanalının da eklenmesinin uygun olacağı,

Koğuş olarak belli saatlerde okuma yaptıkları ancak tek seferde kişi başına verilen kitap sayısının 3 olması nedeniyle son dönemde kitap konusunda aksamalar yaşandığı,

Ailesi yurtdışında yaşayanların aileleriyle telefonla görüşmelerine izin verilmediği,

Covid-19 salgını nedeniyle yaptırılmayan açık görüşlerin tekrar açılması gerektiği,

Hastaneye gidip geldikten sonra Covid-19 salgını nedeniyle karantina koğuşuna alındıklarını, karantina koğuşunun çok kalabalık olduğunu, televizyon bulunmadığı, vantilatör bulunmadığı ve semaver olmadığı için çay içemediklerini, bu sıkıntılardan dolayı çok ciddi rahatsızlığı olmayanların hastaneye gitmek istemediği,

İnfaz koruma memurlarının kendilerine hitap şekillerinin çok kaba olduğu ve bundan rahatsız olduğu,

şeklinde şikayet, beyan ve taleplerde bulunulmuştur.

Kurumda bulunan bir başka grup hükümlü ve tutuklu tarafından;

Kuruma ilk girişte yapılan çıplak aramadan rahatsız olduğu, çıplak arama yaptırmak istemedikleri zaman kıyafetlerinin zorla çıkartıldığı,

Kurum idaresine verilen dilekçelerin işleme alınmadığı,

İnfaz koruma memurlarının kendileriyle hakaretamiz bir şekilde iletişim kurdukları ve bu uygulamanın da rahatsız edici olduğu,

Koğuşlarda yapılan aramalarda bütün eşyalarının dağıtıldığı, eşyalarının yere atıldığı ve haftada ortalama 2 kez arama yapıldığı,

İstedikleri gazetelerin kendilerine verilmediği, dışarıdan istenilen bazı kitapların yasaklı olmamasına rağmen verilmediği, kütüphane kullanımında ise bir sorun yaşanmadığı,

Covid-19 salgını dolayısıyla hastane dönüşlerinde 15 gün süreyle karantina koğuşuna alındıkları için acil durumlar dışında hastaneye gitmek istemedikleri,

Karantina koğuşunun çok kalabalık olduğu, televizyon bulunmadığı, vantilatör bulunmadığı ve semaver olmadığı için çay içilemediği,

Hastane dönüşlerinde zaman zaman çıplak aramaya maruz bırakıldıkları, kabul edilmemesi halinde Kurum personelinin zorla kıyafetlerini çıkardığı, bu tür durumlarda doktorun kendilerine darp raporu vermediği,

İsteğe bağlı sevklerin tekrar açılması gerektiği, ailelerinin bulunduğu illerdeki ceza infaz kurumlarına geçmek istedikleri,

Resmi kurum ve kuruluşlara yazılan dilekçelerin içeriği nedeniyle kendilerine haksız disiplin cezaları verildiği,

Kantinden alınan radyoların toplandığı,

10 kişilik koğuştaki 18 kişi kalındığı ve koğuştaki bulunan kişi sayısının sürekli arttırıldığı,

Seçimlerde tutuklu yahut hükümlü olanların oy kullanma hakları bulunmasına rağmen oy kullanmalarına izin verilmediği, başka koğuştaki bulunanlara oy kullandırıldığı ancak kendi taleplerinin reddedildiği,

Telefon görüş hakları diğer koğuştaki 4 haftada bir kullandırılırken, kendilerinin bu hakkı 5 haftada bir kullanabildikleri,

şeklinde şikayet, beyan ve taleplerde bulunulmuştur.

c) Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Kurumda bulunan hükümlü ve tutuklular tarafından;

Cezaevine ilk girişte yapılan aramanın mevzuata uygun olduğu ve yapılan aramadan rahatsız olunmadığı,

Anneleriyle beraber çocuklarının da kaldığı koğuştaki herkesin ayrı odası bulunduğu, çocukların ayrı yataklarının bulunduğu,

Kurum idaresinin çocuklara süt, çocuk bezi vb. ihtiyaçlarını ücretsiz olarak verdiği, personelin çocuklara çok iyi davrandığı ve bütün sıkıntılarıyla ilgilendikleri,

Hijyen malzemesi temininde sorun yaşamadıkları, bu tür malzemelerin ihtiyaç sahiplerine Kurum idaresi tarafından ücretsiz verildiği,

Soğuk ve sıcak su konusunda hiçbir sorunla karşılaşılmadığı,

Yemeklerden memnun oldukları,

Herkesin kendi odasında televizyonu bulunduğu, ancak bazılarının televizyonu olmadığı için ortak alanda bulunan ve bozuk olan televizyonların değıştirilmesi gerektiği,

Covid-19 salgını nedeniyle çocukların uzun süredir dışarı çıkamadıklarından dolayı bunaldıkları, koğuşun ortak alanında bulunan salıncak gibi oyun malzemelerinin kırıldığı ve bunların değıştirilmesi gerektiği, çocuklara yönelik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi gerektiği,

Çocukların dışarıya çıkmaları ve Kuruma tekrar dönmeleri konusunda sıkıntılar yaşandığı, bu konuda esneklik sağlanması gerektiği,

Kurum revirine yahut dışarıda bulunan bir sağlık kuruluşuna gidildiğinde kelepçe takılmadığı,

Kurum idaresine verilen dilekçelere geç cevap verildiği,

şeklinde şikayet, beyan ve taleplerde bulunulmuştur.

d) Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda öncelikli olarak çocukların sahneye koydukları tiyatro oyunundan bir kesit ve sonrasında çocukların sahne aldığı folklor gösterisi izlenmiştir. Çocuklara yönelik çok çeşitli hobi ve kurs faaliyeti olduğu müşahede edilmiştir. Kurumun bahçesinde bulunan ve çocukların gelişimi için önem arz eden hobi bahçesi memnuniyetle karşılanmıştır.

Kurumda bulunan çocuk hükümlü ve tutuklular tarafından;

Cezaevine ilk girişte yapılan aramanın mevzuata uygun olduğu ve yapılan aramadan rahatsız olunmadığı,

Her birisinin odasının ayrı olduğu ve bu durumdan memnun oldukları,

Sıcak ve soğuk su konusunda sıkıntı yaşanmadığı,

Yemeklerin iyi ve yeterli miktarda olduğu,

İstedikleri gazetelerin kendilerine verildiği, televizyon kanalları konusunda sıkıntı yaşanmadığı,

Revire çıkma konusunda sıkıntı yaşanmadığı, sağlık hizmetinden memnun olduğu, Kurum dışındaki hastaneye gidişte kelepçe takılmadığı ve jandarmanın kollarına girmekle yetindiği,

Kütüphanenin gün boyu kullanılabildiği,

Telefon görüşü konusunda sıkıntı yaşanmadığı,

İyi halli olanlara fazladan telefon hakkı tanındığı,

Psikologla istedikleri zaman görüşebildikleri,

şeklinde beyanda bulunulmuştur.

e) Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Hasta ve bakıma muhtaç engelli hükümlü ve tutukluların barındırıldığı Menemen R Tipi Ceza İnfaz Kurumunda öncelikli olarak Kurum yetkililerinden bilgi alınmıştır. Kurumda yatalak ve bakıma muhtaç 77 hükümlü ve tutuklu, yemeği yedirilen 3 hükümlü ve tutuklu, tırnaklarını kesemeyecek durumda olan 41 hükümlü ve tutuklu, banyo ihtiyacını tek başına gideremeyen 42 hükümlü ve tutuklu, altı bezlenen 17 hükümlü ve tutuklu, odasını temizleyemeyen 55 hükümlü ve tutuklu, engelli aracında yahut engelli sandalyesinde hayatını idame ettiren 40 hükümlü ve tutuklu bulunmaktadır.

Kurumda bulunan hükümlü ve tutuklular tarafından;

Covid-19 salgını nedeniyle vardiyalı çalışmaya geçildiği için hasta bakıcı sayısının yetersiz olduğu, salgın öncesinde böyle bir problemin bulunmadığı, yardım butonuna basıldığı zaman hasta bakıcıların geldiği ancak yardım butonuna basamayacak durumda olan hastaların olduğu ve bu hastaların cezalarının infazının geriye bırakılması gerektiği,

Sıcak ve soğuk suyun günün her saatinde aktığı,

Yemeklerin genel manada iyi olduğu ve yeterli miktarda verildiği,

İstenilen gazetelerin getirildiği, televizyon kanallarından memnun olunduğu, kitap alma konusunda sıkıntı yaşanmadığı,

Yargı makamlarının hastalık nedeniyle cezanın infazının geriye bırakılması konusunda karar verirken işlenen suçu yerine kişinin sağlık durumunu göz önüne almasının gerektiği,

Sabahları 8 ile 12 saatleri arasında, öğleden sonra ise saat 14 ile 20 saatleri arasında bahçeye çıkabildikleri,

şeklinde şikayet, beyan ve taleplerde bulunulmuştur.

6. DEĞERLENDİRMELER

İzmir Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde ve Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yapılan incelemelerde gerek Alt Komisyona verilen bilgiler gerek hükümlü ve tutuklularla yapılan görüşmeler bir bütün halinde değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Komisyonumuz öncelikle infaz hukukunun en temel ilkelerine ilişkin kısa açıklamalarda bulunduktan sonra incelemelerde ileri sürülen şikâyet, beyan ve taleplere ilişkin değerlendirmelerde bulunmayı tercih etmektedir.

Komisyonumuz, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğuna (Anayasa m. 17/1) ve ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kuralların hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanacağına (CGTİHK m. 2/1) dair mevzuat hükümlerini bir kez daha hatırlatma ihtiyacı duyar. Bu kapsamda bir tutuklama veya hapis cezasını öngören mahkûmiyet kararının infazında sağlanması gereken koşulların, insan onuruna saygıyı koruyacak nitelikte olmasının gerekliliği açıktır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2017/24680, T. 13.10.2020*). Bir tutuklama veya hapis cezasını öngören mahkûmiyet kararının infazında bir kişinin; insan onuruna saygılı koşullar altında tutulması, infazın uygulanma şekli ve usulünün tutuklamanın veya mahkûmiyetin doğasında var olan kaçınılmaz ızdırıp seviyesini aşan bir sıkıntı ve zora maruz bırakılmaması gerekir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Mechenkov/Rusya Kararı, 35421/05, 07.02.2008*). Bir diğer ifadeyle hükümlü ve tutuklular, hukuka uygun olarak

uygulanan kararın sonucu olarak özgürlük hakkı dışında genel olarak tüm temel hak ve özgürlüklerden yararlanmaya devam ederler (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Hirst/Birleşik Krallık Kararı, 74025/01, 06.10.2005).

Bu kapsamda Devletin tüm organlarının temel hak ve özgürlüklere saygı duyması gerektiği, bir mahkeme kararı neticesinde özgürlüklerinden mahrum bırakılsalar dahi hükümlü ve tutukluların temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahip oldukları ancak ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal sonucu olarak suçun önlenmesi, ceza infaz kurumunun güvenliği, düzeni ve disiplininin sağlanmasına yönelik gerekliliklere bağlı olarak sahip olunan haklar bakımından sınırlamaya tabi tutulabilecekleri, bu durumda dahi sınırlamanın zorunlu bir ihtiyaca karşılık gelmesi ve müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında orantılık olması gerektiği, aksi takdirde demokratik toplum düzeninin gereklerinin ihlal edileceği noktasında herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır.

Yukarıda infaz hukukundaki temel ilkelerden birkaçına kısaca değindikten sonra inceleme yapılan ceza infaz kurumlarındaki hükümlü ve tutuklular tarafından dile getirilen şikâyet, beyan ve taleplere ilişkin Komisyonumuzun değerlendirmeleri aşağıdaki gibidir.

İncelenen kurumlardaki kimi hükümlü ve tutuklular tarafından çıplak aramanın usulüne uygun yapılmadığı konusunda şikâyetlerde bulunulmuş olduğundan ve konu, son zamanlarda da sıklıkla gündeme getirildiğinden bu hususa ilişkin olarak kapsamlı izahata yer vermenin isabetli olacağı düşünülmektedir.

Arama uygulaması konusunda mevzuat hükümlerine bakıldığında;

Anayasanın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17. maddesinde herkesin, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu, kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağı,

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun "*Arama*" başlıklı 36. maddesinde ceza infaz kurumlarında, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabileceği ayrıca her ay bir kez mutlaka arama yapılacağı, yapılacak aramaların gerektiğinde dış güvenlik görevlileri veya kolluk kuvvetleriyle veya diğer kamu görevlilerince ortaklaşa gerçekleştirilebileceği,

Yine aynı Kanunun "*Ziyaret ve görüşlerde uyulacak esaslar*" başlıklı 86. maddesinde, kurum görevlileri ve dış güvenlik görevlileri dâhil olmak üzere, sıfat ve görevi ne olursa olsun, ceza infaz kurumlarına girenlerin duyarlı kapıdan geçmek zorunda olduğu, bu kişilerin üstlerinin metal dedektörle aranacağı, eşyaların x-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirileceği, ayrıca şüphe hâlinde elle aranacağı, bu cihazların bulunmadığı yerlerde arama ve kontrolün elle yapılacağı ancak milletvekilleri, mülkî amirler, hâkim, Cumhuriyet savcıları ve bu sınıftan sayılanlar, avukatlar, noterler, ceza infaz kurumları ve tutukevleri kontrolörleri, izleme kurulu başkan ve üyeleri, uluslararası sözleşmelerle yetkileri tanınmış kişi ve kuruluşların temsilcileri, ceza infaz kurumu ve tutukevi koruma birlik komutanı ile kurum müdürünün üstleri ağır cezayı gerektiren suçüstü hâlleri dışında elle aranmayacağı, duyarlı kapı cihazının ikazının sürmesi hâlinde bu kişilerin ancak elle aramayı kabul ettikleri takdirde kuruma girebilecekleri, ziyaret yerlerinin de ziyaret öncesi ve bitiminde aranacağı, ceza infaz kurumlarına giren avukatlarca savunmaya ilişkin olduğu yazılı olarak beyan edilen belge ve dosyaların incelemeye tâbi tutulmayacağı, konusu suç teşkil etmemekle birlikte ceza infaz kurumlarına sokulması yasak olan her türlü eşyanın, çıkışta sahibine verilmek üzere idare tarafından muhafaza altına alınacağı, hükümlülerin odalarından çıkış ve dönüşlerinde ayrı yerlerde ve farklı memurlarca üst ve eşya aramasına tâbi tutulacağı ve aramalarda insan onuruna saygının esas olduğu,

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmeliğin "*Arama, güvenlik tatbikatı ve sayım*" başlıklı 34. maddesinde; kurumlarda, oda ve eklentilerinde, hükümlünün üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabileceği, kurumun tamamında her ay bir kez mutlaka arama yapılacağı, oda ve eklentilerinde yapılacak aramalarda bir hükümlünün hazır bulundurulacağı, hükümlünün üzerinde, kuruma sokulması veya bulundurulması yasak madde veya eşya bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin varlığı ve kurum en üst amirinin gerekli görmesi hâlinde, çıplak olarak veya beden çukurlarında arama yapılabileceği, yapılacak çıplak olarak aramalarda, hükümlünün utanma duygusunu ihlâl etmeyecek şekilde ve kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirlerin alınması gerektiği, arama sırasında önce bedenin üst kısmındaki giysilerin çıkartılacağı, bedenin alt kısmındaki giysilerin üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkartılacağı, bu giysilerin de mutlaka aranacağı, çıplak arama sırasında bedene dokunulmaması için gerekli özenin gösterileceği, aranan kişinin beden çukurlarında bir şeyin bulunduğu dair makul ve ciddi emarelerin bulunması hâlinde öncelikle, hükümlüden madde veya eşyanın

kendisi tarafından çıkartılmasının isteneceği aksi hâlde bunun zor kullanılarak gerçekleştirileceğinin bildirileceği, beden çukurlarındaki aramanın, cezaevi tabibi tarafından yerine getirileceği, çıplak olarak aramanın mümkün olan en kısa süre içinde bitirileceği ve beden ve üst aramaları aynı cinsiyetten güvenlik ve gözetim görevlileri tarafından yapılacağı ve arama ve sayımlar sırasında insan onuruna saygının esas olduğu,

Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmeliğin "*Ceza infaz kurumlarına girişte arama*" başlıklı 6. maddesinde; ceza infaz kurumu görevlileri ve dış güvenlik görevlileri de dâhil olmak üzere sıfat ve görevi ne olursa olsun, ceza infaz kurumlarına girenlerin duyarlı kapıdan geçmek zorunda olduğu, bu kişilerin üstlerinin metal dedektörle aranacağı, eşyaların x-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirileceği ayrıca şüphe hâlinde elle aranacağı, bu cihazların bulunmadığı yerlerde arama ve kontrollerin elle yapılacağı, ancak milletvekilleri, mülkî amirler, hâkim, Cumhuriyet savcıları ve bu sınıftan sayılanlar, avukatlar, noterler, ceza infaz kurumları ve tutukevleri kontrolörleri, izleme kurulu başkan ve üyeleri, uluslararası sözleşmelerle yetkileri tanınmış kişi ve kuruluşların temsilcileri, ceza infaz kurumu ve tutukevi koruma birlik komutanı ile kurum müdürünün üstlerinin ağır cezayı gerektiren suçüstü hâlleri dışında elle aranamayacağı, duyarlı kapı cihazının ikazının sürmesi hâlinde ise bu kişiler ancak elle aramayı kabul ettikleri takdirde kuruma girebilecekleri,

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokolün "*Ceza infaz kurumlarına giriş, arama ve kontroller*" başlıklı 5. maddesinin (ç) bendinde hükümlü ve tutukluların kuruma kabul işlemleri sırasında, çıplak veya beden çukurlarında arama yapılmasına ihtiyaç duyulması halinde, Ceza İnfaz Kurumları Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirleri Hakkındaki Tüzüğün¹ 46. maddesindeki esaslara göre işlem yapılacağı,

hükme bağlanmıştır.

Yukarıda yer verilen hükümler göz önünde bulundurulduğunda çıplak olarak aramalar hakkında iç hukukumuzda kapsamlı düzenlemelere yer verildiğine dair herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Ancak Komisyonumuz, çıplak aramalarla ilgili mevzuatın ne surette uygulanacağına ışık tutması bakımından hem Anayasa Mahkemesi hem de Avrupa İnsan

¹ Anılan Tüzük yürürlükten kaldırılmış olup, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinden işlem yapılmaktadır.

Hakları Mahkemesi içtihatlarına değinmenin de konunun daha iyi anlaşılması bakımından elzem olduğu düşüncesini taşımaktadır.

Ceza infaz kurumunda güvenliğinin temin edilmesi ile düzensizliğin ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne uygun yapılmak kaydıyla çıplak arama yapılmasının hukuka uygun olduğu konusunda tereddüt bulunmamaktadır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2013/5345, T. 15.12.2015; Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2014/2316, T. 15.02.2017; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Iwańczuk/ Polonya Kararı, No: 25196/94, 15.11.2001*). Bir diğer ifadeyle çıplak arama ve hatta tam beden araması, hükümlü ve tutukluların kendi güvenliği de dâhil olmak üzere ceza infaz kurumunun güvenliğini sağlamak veya düzensizliğin ve suç işlenmesinin engellenmesi için zaman zaman gerekli görülebilmektedir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Frérot/Fransa Kararı, BN. 70204/01, T. 12.06.2007*). Dolayısıyla uygulama öncesinde kurum güvenliği sağlama ile düzensizliğin veya suç işlenmesinin önlenmesi gerekçesiyle yapılacak çıplak aramalarda bu gerekliliğin ortaya konulması gerekmektedir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Frérot/Fransa Kararı, BN. 70204/01, T. 12.06.2007; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Van der Ver/Hollanda Kararı, BN. 50901/99, T. 4.2.2003*).

Çıplak arama, mahiyeti itibarıyla özellikle mahremiyete yoğun müdahale oluşturan bir uygulama olduğundan çıplak aramanın beraberinde getirdiği kaçınılmaz rahatsızlık seviyesini aşacak şekilde yapılmaması gerekir. Aksi takdirde ilgilinin küçük düşmesine sebebiyet verilmesine bağlı olarak kötü muamele yasağının ihlal edilmesine neden olunması muhtemeldir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2017/37181, T. 13.10.2020*). Dolayısıyla çıplak arama yapılırken göz önünde bulundurulması gereken en temel ilke, hükümlü veya tutukluların hemcinsi personel tarafından aranması ve arama yapılan yerde başka bir hükümlü ve tutuklunun bulunmaması veya kaydedici cihaz bulunmamasıdır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2017/37181, T. 13.10.2020; Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2014/2316, T. 15.02.2017*). Çıplak aramanın uygulama biçiminin, beraberinde getirdiği kaçınılmaz unsurların ötesine geçmesi, bireyin aşağılanması ya da küçük düşmesine sebebiyet vermesi hâlinde insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlali sonucunu doğurabileceği unutulmamalıdır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2014/2316, T. 15.02.2017*).

Ayrıca çıplak arama yapılırken tam çıplak olmama kuralının uygulanmasına muhakkak dikkat edilmesi gerekir. Bu konuda gereken her türlü tedbirin alınması büyük önem taşımaktadır (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Wainwright/Birleşik Krallık Kararı, BN: 12350/04, 26.9.2006*)

Yukarıda izah edilenler çerçevesinde konuya bakıldığında Komisyonumuz, çıplak aramaların meşru bir amaç ve zorunlu bir toplumsal ihtiyacın karşılanması için gerçekleştirilmesi, yapılan müdahalenin ceza infaz kurumunun düzen ve disiplininin sağlanması, bu hususun gerekçeleriyle birlikte ortaya konulması, orantılılık ilkesinin muhakkak göz önünde bulundurulması ve insan onurunun zedelenmemesi için gereken azami tedbir ve dikkatin gösterilmesi gerekliliğine dikkat çektikten ve bu ilkeleri uygulayıcılara hatırlattıktan sonra usulüne uygun olarak gerçekleştirilen aramaların, keyfi ve bir insan hakkı ihlali uygulaması olmayıp aksine kamu yararını tesis amacıyla başvuru hukuki bir enstrümandan öte bir amaç taşımadığı kanaatine ulaşmıştır.

Bu konuda mevzuatta yer verilmesi nedeniyle “çıplak arama” kavramı kullanılsa da Komisyonumuz bu müessesenin kullanılan terim itibarıyla yanlış anlaşılmaya sebebiyet verdiği dolayısıyla mevzuatta gerekli değişiklikler yapılarak bu algının ortadan kalkmasını sağlayacak tedbirlerin alınması gerektiği düşüncesini taşımaktadır.

Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutukluların ortak şikayetlerinden biri de koşullarda kapasite üstünde hükümlü ve tutuklu barındırılmasıdır. Ceza infaz kurumunda kapasite üstünde hükümlü ve tutuklu barındırıldığı görülmekle birlikte bu durumun beraberinde getirdiği sorunların aşılması amacıyla yapılan yeni yatırımların özellikle fiziki imkân ve koşulların düzeltilmesinde önemli bir ihtiyacı karşılayacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan bu sorunun en büyük nedenlerinden birinin de 30 Ekim 2020 tarihinde İzmir’de meydana gelen deprem felaketi sonucu Buca Ceza İnfaz Kurumunun kapatılması ve burada barındırılan hükümlü ve tutukluların civardaki ceza infaz kurumlarına sevk edilmesi olduğu unutulmamalıdır.

Doktor tarafından reçete edilen ilaçlarının zamanında ve düzenli bir şekilde verilmediği şikâyetleri dikkate alınmalı, Kurum idarelerinin bu konuda önlem alması gerekmektedir.

Ailesi yurtdışında bulunan hükümlü ve tutukluların telefonla görüş haklarının kullandırılmadığı hususu dikkate alınmalı, bu durumda bulunanların aile birliklerinin

korunması amacıyla kendilerine mevzuat çerçevesinde gerekli kolaylığın sağlanması gerektiği değerlendirilmektedir.

Görüşülen hükümlü ve tutuklulardan seçimlerde oy kullanmalarına izin verilmediği yönünde şikâyetler alınmıştır. 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununda hükümlü ve tutukluların seçimlerde oy kullanıp kullanmayacakları hükme bağlanmıştır. Bahsi geçen Kanunun 7. maddesinde oy kullanamayacaklar arasında hükümlüler de belirtilmiştir. Ancak tutuklu ve hükümlü olanların oy kullanmalarını engelleyen bir düzenleme bulunmamaktadır. Temel hak ve özgürlüklerden olan seçme ve seçilme hakkının ihlaline yönelik bu iddialar ciddiye alınmalı ve konu hakkında gerekli tedbirler Adalet Bakanlığı nezdinde alınmalıdır.

Kadın Ceza İnfaz Kurumunda bulunan çocuklu annelerin Kurumlarındaki işleyişten ve kendilerine gösterilen destekten memnun oldukları gözlemlenmiştir. Ancak koğuşların ortak alanlarında bulunan oyuncaklardan kırılanların yenileriyle değiştirilmesinin gerektiği değerlendirilmektedir. Kurumdaki genel işleyiş memnuniyet vericidir.

Komisyonumuz İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yaptığı incelemeden büyük bir memnuniyetle ayrılmıştır. Kurumda bulunan çocuklara yönelik çok çeşitli aktivitelerin olduğu, çocukların sanatla ve bilimle tanıştırıldıkları, toprakla uğraşmalarına fırsat verilerek kendi ürünlerini yetiştirmelerinin sağlandığı müşahade edilmiştir. Kurum fiziksel kapasite açısından oldukça iyi durumdadır. Çocuklarla yapılan görüşmelerde, personelin ve idarenin kendilerine yaklaşımlarına dair şikâyet gelmemesi memnuniyet vericidir.

Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yapılan incelemelerde hastalık nedeniyle cezanın infazının ertelenmesi hususunda yoğun şikâyetler alınmıştır. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 16. maddesinde hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesi hususu düzenlenmektedir. Kanunun 16. maddesinin 3. fıkrası uyarınca cezanın infazının ertelenmesi kararı Adli Tıp Kurumunca düzenlenen ya da Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan rapor üzerine, infazın yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından verilmektedir. Aynı maddenin 6. fıkrasında ise maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve

toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturmayaacağı değerlendirilen mahkûmun cezasının infazı 3. fıkrada belirlenen usule göre iyileşinceye kadar geri bırakılabileceği hükmü bağlanmıştır. Bahsi geçen hüküm incelendiğinde, hastalık nedeniyle infazın ertelenebilmesinin koşullarından birinin toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturmayaacağı değerlendirilen mahkûm kapsamına girmek olduğu görülmektedir. Toplum güvenliği açısından tehlike oluşturmamak koşulunun yoruma açık ve muğlak bir koşul olduğu değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Komisyonumuz ilgili maddenin yeniden düzenlenmesini, toplum güvenliği açısından tehlike oluşturmama koşulunun somut ve ayrıntılı bir düzenlemeye muhtaç olduğunu değerlendirmekte ve konu hakkında gerekli yasal değişikliğin yapılmasının uygun olacağını düşünmektedir.

Komisyonumuz, ceza infaz kurumlarında özellikle sistematik bir şiddet ve kötü muamele yapıldığı yönünde şikâyetle bulunulmamasından memnuniyet duymaktadır.

Her vardiya değişiminde arama yapıldığını ve devamlı bu uygulamaya maruz kalmanın rahatsız edici olduğu yönündeki şikâyetlerin de yukarıda arama müessesesi ile ilgili hükümler çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla kurumlarda, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilmesine ve her ay bir kez mutlaka arama yapılacağı dair mevzuat hükümlerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Ancak mevzuat hükümleri çerçevesinde yapılsa dahi yapılan aramalarda hem arama usullerine uyulması hem de aramayı gerekli kılan nedenlerin muhtemel ihlal iddialarını engellemek bakımından ortaya konulmasına dikkat edilmesi gerekir.

Mahkeme tarafından hakkında yasaklama kararı olmamasına rağmen birçok yayının ve gazetenin talep edilmesine rağmen kendilerine verilmediğinden şikâyet edilmektedir. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “*Sürelî ve süresiz yayınlardan yararlanma hakkı*” başlıklı 62. maddesinde; hükümlülerin, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla sürelî ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahip olduğu, resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkartılan gazete, kitap ve basılı yayınların, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verileceği, eğitim ve öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitaplarının denetime tâbi tutulamayacağı, kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı

zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayının hükümlüye verilmeyeceği, Basın İlân Kurumu aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmayan gazetelerin ceza infaz kurumuna kabul edilmeyeceği ancak ilan ve reklamın geçici süreyle kesilmesi hâlinin bu hükmün dışında olduğu ve yabancı dilde yayımlanmış gazete ve dergilerin ceza infaz kurumuna kabul edilmesinde Adalet Bakanlığının yetkili olduğu hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla hakkında mahkemelerce yasaklama kararı verilmemiş olması, bir süreli veya süresiz yayının doğrudan doğruya hükümlü ve tutukluya verilmesini gerektiren bir kıstas değildir. Hakkında yasaklama kararı verilmemenin yanında talep edilen süreli veya süresiz yayının kurum disiplinini, düzenini veya güvenliğini bozan ya da tehlikeye düşüren, hükümlülerin iyileştirilmesi amacına ulaşmayı zorlaştıran yahut müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan nitelikte de olmaması gerekir. Dolayısıyla talep edilen yayınların bu hükümler çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kelepçeli muayene ve tedavi konusunda gelen şikâyetlere yönelik olarak Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokolün 38. maddesinin birinci fıkrasında ceza infaz kurumu müdürlüğü bulunan yerlerdeki hastanelerde firara karşı engellerin bulunduğu muhafazalı muayene odaları oluşturulacağı ve ikinci fıkrasında da hükümlü ve tutukluların hastanelerdeki muayenelerinin firara karşı engellerin bulunduğu muhafazalı odalarda yapılacağı, jandarma personelinin muayene esnasında oda dışında bulunacağı ve gerekli güvenlik tedbirlerini alacağını, doktorun yazılı olarak talep etmesi halinde jandarma personelinin, hükümlü ve tutuklunun kadın olması durumunda ise varsa öncelikle kadın infaz ve koruma memurunun muayene odasında bulunacağı hükme bağlanmıştır. Muayenelerin kelepçeli olarak yapıldığı ve bu uygulamanın kabul edilmemesi halinde muayenenin yaptırılmayarak hükümlü ve tutukluların kuruma geri getirildiği şikâyetleri karşısında mezkûr Protokol hükmünün titizlikle uygulanmasına özen gösterilmesine dikkat çekilmiştir. Ayrıca doktorun yazılı olarak talep etmesi kaydının hangi hallerde geçerli olacağına dair Protokole açık bir hüküm konulabileceği gibi bu talebin gerekçelendirilerek bir nüshasında da muayene edilecek hükümlü ve tutukluya verilmesi yönünde düzenleme yapılması uygun olacaktır. Bu şekilde keyfi kelepçeli muayene uygulamalarının önüne geçilebilecek ve personelin daha dikkatli davranması temin edilmiş olabilecektir.

Kitap temin süresi ve aynı anda azami kaç kitap bulundurulabileceği hususundaki şikâyetler, hem değiştirme süresinin kısaltılması hem de aynı anda bulundurulabilecek kitap

sayısının artırılması noktasında toplanmaktadır. Bu konuda temel kıstas, hükümlü ve tutukluların barındırıldıkları alanların fiziki kapasitesidir. Aynı yerleşke içerisinde bulunan kurumlarda aynı anda bulundurulabilecek kitap sayısının farklılık arz etmesi de bu hususa işaret etmektedir.

Birçok televizyon kanalının talep edilmesine rağmen yayın listesine dâhil edilmediği şikâyetleri de Komisyonumuz tarafından öncelikle mevzuat hükümleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Televizyon yayınlarından yararlanma hakkı, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 67. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; hükümlü ve tutuklular, ceza infaz kurumlarında merkezî yayın sistemi bulunduğu takdirde bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleme hakkına sahiptir. Merkezî yayın sistemi bulunmayan kurumlarda, yararlı olmayan yayınların izlenmesini ve dinlenmesini engelleyecek önlemler alınmak suretiyle bağımsız anten kullanılarak televizyon ve radyo izlenmesine ve dinlenmesine izin verilmekte, bu cihazlar, bedeli kendisi tarafından ödenmek koşuluyla hükümlü adına kurumca satın alınmakta ve her ne biçimde olursa olsun dışardan gelenler tarafından getirilen radyo, televizyon ve bilgisayarlar kuruma alınmamaktadır.

Unutmamak gerekir ki, ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak merkezî yayın sistemi kapsamında tüm hükümlü ve tutukluların ortak erişimine açılacak bir kanal listesi hazırlanması zorunlu olup, herkes için bireysel bir yayın listesinin oluşturulması mümkün değildir. Merkezî yayın kapsamında gösterilecek kanalların tespitinde ise hükümlü ve tutukluların bireysel talepleri göz önüne alınmaktadır. Yayın listelerinin ne suretle oluşturulacağı yönünde mevzuatta açık bir hüküm bulunmamasına rağmen idare ve gözlem kurulları, demokratik bir yöntem tercih ederek hükümlü ve tutuklular arasında anket yaparak merkezî yayında bulunacak kanalları belirlemektedir. Ancak yayın listesinin belirlenmesi amacıyla yapılan ankette bir kanalın tercih edilmesi, o kanalın yayın listesine alınması için tek başına yeterli değildir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2014/4397, T. 21.09.2016*). Bu yayın listesi oluşturulurken kurumun imkânları, kurum kapasitesi ile infaz hukukunun gerekliliklerinin göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2014/13310, T. 18.07.2018*). Bu konuda infaz hukukunun gerekliliklerinden en önemlisi olan kurum güvenliğinin sağlanması konusudur Bu gereklilik

karşısında kurum güvenliğini tehlikeye düşürecek nitelikte yayın yapan kanalların yayın listesine alınmamasının hukuka aykırılık teşkil etmeyeceği açıktır.

Ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması ve bu hususu tehdit edecek her türlü uygulamanın engellenmesi, kurum idaresinin başlıca görevidir. Dolayısıyla talep edilen kanal veya kanalların izlenmesine izin verilmesi durumunda adli ve terör hükümlüleri arasında infiale neden olabilme riski öncelikle göz önünde bulundurulmalıdır. Yapılan ankette yüksek talep görmesine rağmen ceza infaz kurumunda düzen ve disiplinin sağlanması amacıyla herhangi bir kanalın merkezî yayına alınmaması mümkündür. Kaldı ki, RTÜK tarafından söz konusu kanalın yasaklanmamış olması da ankette yüksek talep gören kanalın yayın listesine alınması için yeterli değildir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2014/4397, T. 21.09.2016*). Yayın listesinde bulunacak kanallar belirlenirken bazılarının liste dışında bırakılması, ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması ve kamu düzeninin sağlanması amacıyla demokratik toplum düzeni bakımından Komisyonumuz tarafından da gerekli görülmektedir

Hastane dönüşünde karantina odalarına alınmanın salgın tedbirleri kapsamında kabul edilebilir olduğu ancak bu odaların karma olması ve suç tipine göre ayrıma gidilmemesi nedeniyle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda benimsenen gruplandırma ve barındırma sistematığına aykırılık teşkil ettiğine dair şikâyetlere ilişkin olarak kurumların olanakları elverdiği ölçüde Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 24. maddesinde belirtilen gruplandırma çerçevesinde karantina odaların oluşturulmasının, karantina altına alınan hükümlü ve tutukluların arasında herhangi bir düzensizliğin yaşanmasını engellemek bakımından önem arz ettiği düşünülmektedir. Her ne kadar karantina dönemi, kısa ve geçici bir süreç olsa dahi ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutukluların kişisel ve adlî durumları birbirinden farklı bulunduğundan ve farklı kişilikleri nedeniyle de başkalarına zararlı etki yapabilmeleri veya kişiliklerinden başkalarının yararlanması olanaklı olduğundan bu kısa ve geçici süreçte dahi imkânlar elde verdiği ölçüde hükümlü ve tutukluların gruplandırılarak karantina altına alınmalarının uygun olacağı düşünülmektedir.

İnfaz koruma memurlarının insan onurunu zedeleyecek biçimde hitapta bulundukları ve bu söylem biçimini zaman zaman tehdit boyutuna vardırabildikleri şikâyetleri de Komisyonumuz tarafından değerlendirilmiştir. Bu noktada Komisyonumuz cezaların infazındaki en temel iki ilke olan ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık

dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamayacağı (CGTİHK m. 2) ve hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddi ve manevi koşullar altında çektirilmesi gerektiği ilkelerini hatırlatma ihtiyacı duymaktadır (CGTİHK m. 6). Dolayısıyla görevliler tarafından sarf edilen insan onurunu zedeleyecek söylemler veya hakaretimiz ifadelerin kötü muamele olarak kabul edileceğinin unutulmaması gerekir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. 2017/35818, T. 20.10.2020*).

Son 18 aydır görüşe izin verilmediği ve ancak haftada 20 dakika telefon görüşmesine izin verildiği, sportif veya sosyal faaliyetlere izin verilmediği, bunun da psikolojik olarak aşırı yıpranmalara neden olduğu şikâyetleri uzunca bir zamandır sıkı tedbirlerin alınmasını gerekli kılan Covid-19 salgının getirdiği istenmeyen bir sonuçtur. Ceza infaz kurumlarının salgından etkilenmemeleri veya muhtemel bir bulaş durumunda asgari etki ile sürecin atlatılabilmesi amacıyla Koronavirüs Bilim Kurulu tavsiyeleri de göz önünde bulundurulmak suretiyle birçok tedbir alınmış olup, görüşlerin belli bir süreyle kısıtlanması da bu tavsiyeler neticesinde yapılan bir uygulamadır. Salgının seyrine göre Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından ceza infaz kurumlarında alınan tedbirlerin değiştirilmesi, hafifletilmesi veya kaldırılması konusunda gereken her türlü kararın alınacağı tartışmasıdır.

Yemeklerin besleyiciliği, yeterliliği ve hijyenikliği konusunda hükümlü ve tutuklular tarafından farklı yaklaşımlar sergilenmiştir. Dinlenen hükümlü ve tutukluların büyük çoğunluğu tarafından yemek konusunda şikâyetle bulunulmazken özellikle aynı kurumdaki diğer bir kısım hükümlü ve tutuklular tarafından bu konunun şikâyet konusu edilmesi dikkat çekicidir.

Dilekçelerin işleme alınmadığı ve alınanlarında çok geç cevaplandırıldığı iddiaları genel olarak dile getirilmiş olup Komisyonumuz, bu şikâyetlerle ilgili olarak öncelikle Anayasanın 74. maddesinde ifadesini bulan vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahip olduğu ve kendileriyle ilgili başvuruların sonucunun gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilmesi gerektiği kuralını hatırlatma ihtiyacı duymaktadır.

Kantinden ürün tedariki ve ürün fiyatları konusunda hükümlü ve tutuklular tarafından farklı görüş ve şikâyetler dile getirilmiştir. Hükümlü ve tutukluların bir kısmı tedarikte sorun

olduğu ve fiyatların piyasa rayicinin çok üstünde olduğu yönünde fikir beyan ederken diğer bir kısmı ise tedarikte sorun yaşanmadığı ve fiyatlarında piyasa rayici ile uyumlu olduğu belirtmiştir. Komisyonumuz bu farklı düşüncelerin bir kısmının hükümlü ve tutukluların gelir düzeyindeki farklılıklardan kaynaklandığı kanaatindedir. Dolayısıyla kantinden alınan ürünlerin fiyatlarının piyasa rayicinden yüksek olduğuna dair şikâyetlerin önüne geçilmesi adına aynı ürün grubunda, marka çeşitliliğinin sağlanarak farklı fiyat aralıklarında ürün temin edilerek herkese ekonomik durumunda göre alışveriş yapma imkânının sağlanması uygun olacaktır.

Ceza infaz kurumlarında görev yapan personelin yoğun ve ağır iş yükü altında çalıştığı bilinen bir gerçek olmakla birlikte bizzat yerinde yapılan incelemelerde de görülmektedir. Bu sorunun çözülmesi için personel sayısının yeterli seviyeye çıkarılması için gereken adımların atılmasının elzem olduğu görülmektedir. Diğer taraftan yoğun ve ağır iş yükü altında çalışan infaz ve koruma memurlarının özlük hakları başta olmak üzere çalışma koşullarında iyileştirme yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda infaz ve koruma memurlarının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca tabi oldukları hizmet sınıfın değiştirilerek güvenlik hizmetleri sınıfına alınmalara bir yöntem olarak benimsenebilir. Ayrıca sözleşmeli olarak çalışan infaz ve koruma memurları ile kadrolu olanların özlük hakları başta olmak üzere birçok konuda farklı hükümlere tabi tutulmaları, eşit işe eşit ücret ilkesi ve fırsat eşitliği ilkelerine aykırılık teşkil etmektedir. Çalışma barışını bozan bu uygulamalara yönelik çalışmalar yapılmasının bu alanda yaşanan sorunlarının büyük oranda çözülmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

7. SONUÇ

Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu tarafından 28 Haziran 2021 tarihinde İzmir Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde ve İzmir Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda gerçekleştirilen inceleme ziyareti sonucunda elde edilen tüm bilgi ve belge ile yapılan görüşmeler neticesinde tanzim edilen raporumuz İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına saygı ile arz olunur.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU
HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

Toplantı No : 14
Karar No : 12
Konu : Karar: İzmir Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu

07/07/2021

İbrahim YURDUNUSEVEN Afyonkarahisar Milletvekili Başkan	Ali Haydar HAKVERDİ Ankara Milletvekili Üye <i>Toplantıya Katılamadı</i>
Erol KAVUNCU Çorum Milletvekili Üye	Oya ERONAT Diyarbakır Milletvekili Üye
Memet Bülent KARATAŞ İstanbul Milletvekili Üye	Ümit BEYAZ İstanbul Milletvekili Üye
Mahmut Atilla KAYA İzmir Milletvekili Üye <i>Toplantıya Katılamadı</i>	Sevda ERDAN KILIÇ İzmir Milletvekili Üye
Fatma KURTULAN Mersin Milletvekili Üye <i>Toplantıya Katılamadı</i>	Osman Nuri GÜLAÇAR Van Milletvekili Üye

TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

28 Haziran 2021 tarihinde İzmir Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü'ne TBMM Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu üyelerince gerçekleştirilen ziyarete ilişkin hazırlanan İzmir Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü İnceleme Raporu (27.Dönem 4.Yasama Yılı–2021)'na dair muhalefet şerhim aşağıdaki gibidir.

Fatma Kurtulan

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyesi

TBMM Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu Üyesi

Mersin Milletvekili

1. Ceza İnfaz Kurumları Hakkında Genel Değerlendirme

Türkiye’deki ceza infaz kurumlarında mahpusların yaşadığı sorun ve ihlaller sona ermemekte, dolayısıyla gündemden düşmemektedir. Bunun başlıca sebeplerinin başında mahpus kavramının “aldığı cezayı infaz eden” kavramından daha geniş bir cezalandırmaya maruz bırakılabileceği yönündeki anlayıştır. Mahpus, her ne kadar aldığı cezanın infazı için cezaevine konulsa ve belli hürriyetlerden yoksun olmak suretiyle aldığı cezayı verilen süre zarfında infaz etse de cezaevlerine sirayet etmiş olan anlayış, cezayı bununla sınırlı görmemektedir. Mahpus cezaevlerinde, cezaevi idarelerinin, infaz koruma memurlarının, idare ve gözlem kurullarının “cezalandırma anlayışı”na teslim edilmektedir. Bu anlayışla birlikte kişinin hürriyetinden yoksun bırakılmasını işlediği fiilin sonucu olarak görev devlet ve devletin hukuk sistemi, kişinin haklarından yoksun bırakılmaması için gerekenleri hakkıyla yerine getirmediğinde vaziyet ceza içinde cezalandırma durumuna dönüşmektedir. Türkiye cezaevlerinden sürekli olarak hak ihlalleri şikayetlerinin yansımalarının en temelinde bu sebepler bulunmaktadır. Denetleyici ve düzenleyici misyon yüklenen organlarca her ne kadar mahpusların devletin emanetinde olan, kişisel hakları korunan kişiler olarak görüldüğü söylene de mevcut durum daha sıkı denetim, daha etkili düzenlemenin gerekli olduğunu gözler önüne sermektedir.

2. İzmir Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü İnceleme Değerlendirmesi

Yukarıda adı geçen ceza infaz kampüsünde mahpusların bir kısmı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde, adı geçen cezaevinden tarafımıza iletilen birçok sorun mahpus tarafımıza beyanlarıyla da teyit edilmiştir.

2.a. Çıplak Arama

İzmir Ceza İnfaz Kurumlarında tutuklu bulunan mahpuslar bir kısmı çıplak aramaya maruz bırakıldıkları hususunu beyan etmektedir. Mahpuslar, cezaevi girişinde çıplak arandıklarını beyan etmiş, bir mahpus cezaevi girişinde “hoş geldin dayağı” atıldığını ifade etmiş, bir başka mahpus çök-kalk yapıldığını söylemiştir. Mahpuslardan bazıları çıplak aramayı kabul etmedikleri zamanlarda zorla kıyafetlerinin çıkarıldığını beyan etmişlerdir. Ayrıca mahpuslar, hastane dönüşlerinde de çıplak aramadan geçirildiklerini bu nedenle de hastaneye gitmekten imtina ettiklerini, kalp hastası iki mahpusun görüşmelerin gerçekleştiği tarihten bir

gün önce rahatsızlanmalarına rağmen çıplak aramadan geçmemek için hastaneye gitmediklerini beyan etmişlerdir. Yine bir başka mahpus 2019'da kalp ameliyatı olduğu hastaneden dönüşte maruz bırakıldığı zorla çıplak arama sırasında kendisine işkence edildiğini beyan etmiştir.

Çıplak arama mevzuatta düzenlenmiş olsa dahi istismara ve keyfiyete açık bir uygulamadır, keyfi bir biçimde mahpuslara uygulandığı da ortaya çıkmıştır. Mahpusların temel haklarına aykırı olan, bir işkence yöntemi olan ve kamuoyu vicdanını ciddi oranda rahatsız eden çıplak aramanın bir kötü muamele aracı olarak uygulandığı açıktır. Komisyonumuz çıplak arama hususunun dayandırıldığı mevzuatın kapsamının sınırlandırılması ve keyfiliği ortadan kaldıracak, hak ihlallerine mahal vermeyecek şekilde düzenleme yapılması konusunda teşvik edici olması önemli ve değerli olacaktır.

2.b. Sağlığa Erişimde Sıkıntılar

İzmir Ceza İnfaz Kurumlarında tutuklu bulunan mahpuslar sağlığa erişimde zaman zaman sıkıntılar yaşadıklarını, ilaçlarının verilmediğini, hastane dönüşlerinde yerleştirildikleri karantina koşullarının kötü olduğunu, karantinaya girmemek için hastaneye gitmek istemediklerini beyan etmişlerdir. Bir mahpus, kendisi dahil 5-6 kişinin uyuz olduğunu ancak hastaneye götürülmediklerini aktarmış, bir mahpus da hastanede kendisine darp raporu verilmediğini söylemiştir. Ayrıca Covid-19 aşısının henüz yapılmadığı da mahpuslarca beyan edilmiştir.

2.c. İzmir Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde Şikayet Konusu Uygulamalar

İdare ve Gözlem Kurulları kararları kimi mahpusların en önemli şikayet konusudur. Mahpuslar cezaları bitmesine rağmen İdare ve Gözlem Kurullarının kararlarıyla denetimli serbestlik, şartlı tahliye gibi haklarından yararlandırılmadıklarını, bu haklarının keyfi kararlarla engellendiğini ifade etmekte, keyfi disiplin cezalarıyla infazlarının yakıldığını beyan etmektedir. Bazı mahpuslara Kürtçe şarkı eşliğinde halay çektikleri için 11 gün hücre cezası verildiği de tarafımıza iletilmiştir.

Açlık grevine giren mahpuslar cezaevi idaresinin eylemlerini bir suç olarak gördüğünü beyan etmişlerdir. Açlık grevi demokratik bir haktır, bu nedenle mahpusların bu yönlü kararlarının suç olarak nitelendirip bu yönlü tutum içerisinde olması ayrımcılıktır. Ayrıca

Kürtçe savunma talebinde bulunan mahpusların taleplerinin karşılanmaması, tercüman getirilmesi durumunda da giderlerin mahpustan karşılanması da hukuki bir tutum değildir.

Yakın cezaevine sevk taleplerinin karşılanmaması da mahpusların şikayet konusudur. Bir mahpus ayrıca kardeşinin kaybettiğini ancak cenazeye gönderilmediğini aktarmıştır.

2.d. İzmir Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde Şikayet Konusu Diğer Fiziki Koşullar

İzmir Ceza İnfaz Kurumlarının bazı fiziki koşulları birtakım şikayetlerin de konusudur. Bu şikayetlerden biri kapasite sorunudur. Bazı koğuşlarda kapasitenin üstünde mahpusun tutulduğu, bazı mahpusların yerde uyumak zorunda kaldığı, sayının sürekli arttığı ve bu durumun mahpusları zorladığı beyan edilmiştir.

Bir diğer sorun da su sorunudur. Mahpuslar suyun yetersiz olduğunu, sıcak ve soğuk suya erişimde sıkıntılar yaşadıklarını belirtmiştir.

Sık sık koğuş aramaları yapıldığını, aramaların haftada iki kez yapıldığını, aramalarda koğuşların tamamen dağıldığını, eşyaların yerlere atıldığını tarafımıza bildirilmiştir.

Mahpuslar idareye verilen dilekçelerin yanıtsız ve sonuçsuz kaldığını, dilekçelerinin bazen idareye dahi götürülmediğini ifade edilmiş, bir mahpus Cumhurbaşkanına, Adalet Bakanlığına yazdığı dilekçe gerekçe gösterilerek disiplin cezasına çarptırıldığını beyan etmiştir.

Ceza infaz kurumundaki mahpuslar kitap sayısındaki sınırlamadan, yasaklı olmayan kitapların verilmemesinden, içinde Kürt-Kürdistan kelimeleri geçen kitapların verilmediğinden, bazı koğuşlara TV verilmediğinden şikayetçi olmuştur. Mahpuslar. Yeni Yaşam, Evrensel, Xwebun gibi gazetelerin de verilmediğini, radyoların toplandığını, fotoğrafçı getirilmediğini beyan edilmiştir.

İnfaz koruma memurlarının mahpuslara kaba davrandıkları, bağırdıkları ve hakaret eder şekilde konuştukları mahpuslar tarafından ifade edilmiştir.

Kampüs içerisinde yemek çeşidinin çok az olduğu, bazı odalara kettle verilmediği beyan edilmiştir.

Yine havalandırmanın olmadığı ve mahpusların bu nedenle zorlandıkları da ifade edilmiştir.

Çocuklarıyla kalan kadın mahpuslar genel olarak yemeklerin yeterli olduğunu, çocuklara yemek verildiğini, süt ve çocuk bezi verildiğini belirtmiş, çocukları dışarıya alıp verme konusunda esneklik talep etmişlerdir. Yine koğuşun ortak alanındaki oyuncakların kırılmış olduğu ve değiştirilmesi talep edilmiştir.

Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki çocukların herhangi bir şikayette bulunmaması memnuniyet vericidir.

Menemen R Tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutulan mahpusların 77'sinin bakıma muhtaç olduğu tarafımıza iletilmiştir. Bu mahpuslardan 3'ü yemek yerken destek almakta, 41'i tırnaklarını kesememekte, 42'si banyo ihtiyacını giderememekte, 55'sinin odası personellerce temizlenmekte, 40'ı tekerlekli sandalyede yaşam sürmekte, 17'sinin altı bezlenmektedir. 2 bakıcısı bulunan ceza infaz kurumunda mahpuslara bakımın yetersiz kaldığı ortada olup, bakıma muhtaç mahpusların salıverilmeleri için gerekli çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Sonuç olarak incelemelerimizde de özellikle adli mahpuslar haricindeki mahpusların en çok hak ihlaline maruz kalanları oldukları tarafımızca da gözlemlenmiştir. Bu nedenle cezaevlerinde tutulan adli mahpuslar haricindeki tutuklu ve hükümlülerin cezalandırma içinde cezalandırmaya maruz bırakılmalarına sebebiyet veren keyfi her türlü iş, işlem ve uygulamanın giderilmesi gerektiği açık ve şarttır. Komisyonumuzun ceza infaz kurumlarında yaşanan hak ihlallerinin giderilmesine noktasında ziyaretleri olumlu ve memnuniyet vericidir. Muhalefet şerhimize de konu olan başta çıplak arama hususu olmak üzere, şartlı tahliye, denetimli serbestlik gibi hakların keyfi olarak engellenmesinin önünü açan İdare ve Gözlem Kurulu kararlarının dayandırıldığını ilgili yasanın düzenlenmesinin, R tipi ceza infaz kurumlarında tutulan mahpuslardan gerekli koşulları taşıyanların salıverilesini kolaylaştıran bir düzenlemenin yapılması gerektiği aşıkardır. Ayrıca sağlığa erişim, iletişim ve görüş hakkının etkin kullandırılması, ilgili ceza infaz kurumunda yemek ve ekmeklerin kimi mahpuslarca şikayet konusu edilip kimilerince edilmemesi nedeniyle ceza infaz kurumunun gıda dağıtımını düzenlemesi gerekmektedir. Komisyonumuzun cezaevlerini daha sıkı denetlemesi, sorunların giderilmesi için aktif çalışma yürütmesi, cezaevi incelemelerinde mahpuslarla suç ayırımı gözetmeksizin görüşmeler gerçekleştirmesi ve çözüm için daha etkin çalışmalar yapılması da Komisyonumuzun varlık ruhuna katkı sağlayacaktır.